

КОНВЕНЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА

НА ЈЕЗИК РАЗУМЉИВ ДЕЦИ

„Права“ су нешто што свако дете треба да има или да може остваривати. Сва деца имају иста права. Та права су наведена у Конвенцији о правима детета Уједињених нација. Ова права су међу собом повезана и сва су једнако важна. Увек када говоримо о правима детета морамо размишљати о томе шта је најбоље за децу у датој ситуацији, шта је кључно за њихов живот и како да се заштите и да не буду повређена. Ви ћете као деца, како растете добијати већу одговорност и могућност да правите свој избор, односно да остварујете своја права.

„Конвенција“ је договор међу различитим земљама о поштовању истог правног оквира. Твоја земља је ратификовала Конвенцију о правима детета 26 јануара 1990 (као део Југославије) и другог децембра 1993 године (откако је постала независна држава). То значи да твоја држава треба да осигура да свако дете има сва права из Конвенције.

Члан 1 – Ко има та права?

Свако на узраст испод 18 година је дете и има та права.

Члан 2 – Право на недискриминацију (Право да нема дискриминације)

Сва деца имају ова права, без обзира ко су, где живе, чиме се баве њихови родитељи, на ком језику говоре, која је њихова религија, без обзира на то дали се ради о дечаку или девојчици, која је њихова култура, дали имају инвалидитет, дали су богата или сиромашна. Ни са једним дететом не треба поступати неправедно по било ком основу.

Члан 3 – Све мора бити у твом најбољем интересу

Сви требају чинити оно што је најбоље за тебе. Када људи и институције доносе одлуке, морају размислити како ће њихове одлуке утицати на децу.

Члан 4 – Право на остварење твојих права

Држава има одговорност да обезбеди заштиту твојих права. Она мора помоћи твојој породици да створи услове и

средину у којој ћеш ти моћи да растеш и да оствариш свој потенцијал.

Члан 5 – Право да добијаш упутства од твоје породице

Твоја породица има одговорност у помагању да научиш како да оствариш своја права и да обезбеди поштовање твојих права.

Члан 6 – Право на живот, опстанак и развој

Сва деца имају право на живот, а држава треба учинити све да би сва деца могла опстати и развијати се.

Члан 7 – Право на име и на држављанство

Имаш право на име од самог рођења и уколико је могуће – да познајеш своје родитеље и да они брину о теби. Твоје име треба бити уписано у матичној књизи рођених, а самим тим ће бити признато у свим документима. Имаш право на држављанство (да припадаш земљи).

Члан 8 – Право на идентитет

Имаш право на свој сопствени идентитет, држављанство, име и породичне односе. Нико ти не сме то одузети. Такође, треба да поседујеш официјални докуменат као што је извод из матичне књиге рођених, а касније и личну карту.

Члан 9 – Право на породицу која брине о теби

Имаш право да живиш са родитељима/ем, осим у случајевима када је то лоше за тебе. Имаш право да живиш са породицом која брине о теби. Ако су твоји родитељи растављени, имаш право да одржаваш контакте са оба родитеља, осим уколико ти то не шкоди.

Члан 10 – Право да поново будеш са својом породицом

Када дете или родитељи живе у различитим земљама треба им омогућити да се крећу међу тим земљама тако што ће деца и родитељи остати у контакту или ће поново моћи да живе заједно као породица.

Члан 11 – Право на заштиту од киднаповања

Имаш право на заштиту од незаконитог изношења из твоје земље, односно право на заштиту ако те задржавају у иностранству, супротно твојој вољи.

Члан 12 – Право да кажеш оно што мислиш

Имаш право да даш, односно да изразиш своје мишљење, а одрасли те требају саслушати и примити твоје мишљење са уважавањем. Ово се посебно односи на случајеве када треба да се донесу одлуке које се тичу тебе.

Члан 13 – Право на изражавање на најразличитије начине

Имаш право да откриваш ствари и да делиш своје мишљење са осталима, путем разговора, цртања, писања или на било који други начин, осим уколико то не повређује или вређа друге људе.

Члан 14 – Право на своју веру

Имаш право да одабереш своју религију или веру. Твоји родитељи ти требају

помоћи да одлучиш шта је добро, а шта лоше и шта је оно што је најбоље за тебе

Члан 15 – Право на удруживање и мирно окупљање

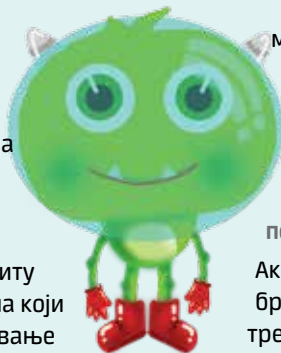
Имаш право да се прикључујеш или да формираш групе и да заједно са другом децом и младим људима изражаваш своје ставове, све док то не повређује друге.

Члан 16 – Право на приватност

Имаш право на приватност. Имаш право на заштиту од напада начина на који живиш, породице и ствари које теби припадају.

Члан 17 – Право на информације које разумеш

Имаш право да добијаш информације које су важне за твоје благостање и то путем телевизије, књига, радија, новина, компјутера и других извора. Имаш право на заштиту од информација и материјала који су штетни за тебе и на упућивање при налажењу и разумевању информација које су ти потребне.

малтретирања, телесног и умног, било да је то од твојих родитеља или било ког другог.

Члан 20 – Право на бригу у породичној средини

Ако твоја породица не може бринути о теби, онда о теби треба адекватно бринути друга породица или установа која поштује твоју религију, културу и језик.

Члан 18 – Право да о теби брину твоји родитељи или старатељи

Имаш право да се о теби брину подједнако твоји родитељи/родитељ. Родитељу/ родитељима или твом старатељу ако има потребе треба пружити помоћ око бриге о теби и твог васпитавања и развоја, као и твог збрињавања док су они на послу.

Члан 19 – Право на заштиту од насиља

Имаш право да добијаш адекватну бригу и заштиту од повређивања и

Члан 21 – Право на бригу ако си усвојен/а

Имаш право на бригу и заштиту уколико си усвојен/а или смештен/а у хранитељску породицу, при чему ће се увек водити рачуна о томе шта је за тебе најбоље.

Члан 22 – Право на специјалну заштиту ако си избеглица

Имаш право на специјалну заштиту и помоћ ако си избеглица (ако си био/била присиљен/а да напустиш дом и да живиш у другу земљу) и притом имаш сва права из ове Конвенције.

Члан 23 – Право на додатну подршку ако имаш инвалидитет

Ако имаш инвалидитет, имаш право на додатну подршку да би могао/ла ићи у школу, лечити и развијати се како би водио/ла комплетан и независан живот. Имаш сва права из ове Конвенције, као и права из Конвенције о лицима са инвалидитетом.

Члан 24 – Право на најбољу здравствену заштиту

Имаш право на најбољу могућу здравствену заштиту, безбедну воду за пиће, добру исхрану, чисту и безбедну животну средину и информације које ће ти помоћи да будеш у добром стању.

Члан 25 – Право да се провери у каквим условима си смештен/а ако не живиш кући

Уколико се налазиш у некој установи или не станујеш кући због других ситуација, имаш право редовно да се контролише дали смештај даје жељени ефекат, дали

се побољшава стање да би се утврдило дали је он нај адекватнији и најбољи за тебе.

Члан 26 – Право на социјалну заштиту

Имаш право на додатна финансијска средства од државе ако твоја породица због материјалног стања има такву потребу.

Члан 27 – Право на животни стандард неопходан за твој правилан развој

Имаш право на храну, гардеробу, безбедно место за живот и право да буду задовољене твоје основне потребе. Треба да живиш у условима који ће ти омогућити правилан развој као и другој деци.

Члан 28 – Право на образовање

Имаш право на добро, квалитетно и бесплатно образовање. Требају те подстицати да редовно посећујеш наставу и да се образујеш до највишег нивоа. Твоја школа треба бити безбедно место где се при одржавању дисциплине поштује твоје достојанство. Богате земље требају помагати сиромашнијим земљама да нема деце ван школа и да се све више развијају технике и наставне методе.

Члан 29 – Право на образовање које ти помаже да развијаш своје најбоље особине и способности

Образовање треба да ти помогне да користиш и развијаш своје таленте и способности. Оно, такође треба да ти помогне да научиш како да живиш у миру, да чуваш животну средину и да поштујеш родитеље и друге људе, сопствену културу и традицију, али и културу и традицију других људи.

Члан 30 – Право на заштиту твоје културе када се она разликује од културе већине других људи

Имаш право да научиш и користиш језик твоје породице као и обичаје твоје породице без обзира на то дали их већина људи у земљи у којој живиш користе. Мањинским и домородним групама је потребна посебна заштита овог права.

Члан 31 – Право на игру и одмор

Имаш право на одмор, игру и укључивање у најразличитијим активностима.

Члан 32 – Право на заштиту од рада који је опасан и који те спречава од одласка у школу

Не треба ти дозволити да вршиш послове који могу бити штетни за тебе, који су лоши за твоје здравље и због којих не можеш ићи у школу. Ако радиш, имаш право на безбедне услове за рад и на правичну плату.

Члан 33 – Право на заштиту од дроге

Имаш право на заштиту од дроге и од бизниса који се бави производњом и продавањем дроге.

Члан 34 – Право на заштиту од сексуалне злоупотребе

Имаш право на заштиту од сексуалне злоупотребе. Нико не сме да те додирује или да тражи од тебе да показујеш делове твог голог тела. Нико не сме да тражи од тебе да додирујеш или да ти показује своје делове тела. Одрасли треба да те заштите од људи који желе да ти нашкоде на овај начин.

Члан 35 – Право на заштиту од киднаповања и продавања

Никоме није дозвољено да те киднапује или да те продаје. Држава треба учинити све да спречи да се не би нашао/ла у таквој ситуацији у којој си доведен/а против своје воље.

Члан 36 – Право на заштиту од активности које могу нашкодити твом развоју

Имаш право на заштиту од било које врсте експлоатације (да те искориштавају).

Члан 37 – Право на заштиту од суровости и понижавања ако си прекршио закон

Никоме није дозвољено да те кажњава на суров или на понижавајући начин уколико дођеш у сукоб са законом. Никада те не требају ставити у притвор заједно са одраслим лицима и увек требаш имати контакт са твојом породицом. Када си лишен/а слободе имаш право на правну помоћ и имаш право да постављаш питања. Судија или други орган треба правовремено да донесе одлуку о твом случају.

Члан 38 – Право на заштиту за време рата

Имаш право на заштиту и слободу у ратном стању. Твоја влада не треба дозволити да деца млађа од 15 година иду у војску. Ако се налазиш у ратној зони, требаш добити посебну заштиту.

Члан 39 – Право на помоћ ако су поступали лоше са тобом

Имаш право на помоћ уколико си био/ла повређен/а, занемарен/а или ако су лоше поступали са тобом.

Члан 40 – Право на правну помоћ и фер поступање у случају сукоба са законом

Ако си оптужен/а да си прекршио/ла закон, требаш добити правну помоћ

и фер третман од људи који раде у правосудном систему. Пратиће те у затвор једино ако се докаже да си учинио/ла тешко кривично дело. Увек се требају предузимати мере за побољшање твог понашања у друштву.

Члан 41 – Право на најбољу заштиту твојих права

Ако закони у твојој земљи обезбеђују бољу заштиту твојих права од чланова

ове конвенције, онда се требају примењивати ти закони.

Члан 42 – Право да познајеш твоја права

Имаш право да знаш своја права!
Одрасли, такође треба да познају та права и да ти помогну да их ти сазнаш.

Чланови 43 до 54 – Ови чланови дају објашњење како ће владе и међународне организације као што је УНИЦЕФ радити да би обезбедиле теби и другој деци заштиту путем остваривања горенаведених права као права детета.

www.detskiprava.mk

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Republika e Magedonisë
AVOKATI I POPULLIT
OMBUDSMAN
Republic of Macedonia

design: www.koma.mk